

duellum esse illicitum, unde dicunt non esse licitum offerre, nece acceptare duellum ad offendendas vires proprias, & dexteritatem in armis, quod inter equites fieri solet ad singularem certamen in arenam descendentes. Neque ad indagandam veritatem, vel iustitiam, vel purgacionem obiecti criminis, aut item terminandam, quia duellum est falax, & superfluos mecum ad talium finem, cum etiam innocens homicidium facere, & pati possit. Neque pro sola defensione bonorum temporaliuum, quia in vita utriusque partis periculum exponitur, non ex necessitate, sed ex condicione, ut non licet ex condicione pro sola return exterritione defensione vitam utriusque tali periculo exponere, cum vita utriusque majoris sit momentum, quam res alterius exterius; tunc quia sunt alia media ad hunc finem consequendum apicula, minima per impunitam defensionem extra duellum, vel per viam juris illum accusando in injuria, & per sententiam Iudicis ad restringendum compellendo. Neque ad defendendum proprii honoris, & ignominiam evitandam quia apud bonos, & prudentes homo honorem non amittit, inquit nec apud alios, si provocanti dicat, se cum non estimare dignum, cum quo congrederetur contra leges divinas, & humanas, interimi iturum in dies per vias, paratumque semper, & nunc esse contraria quamvis invadente leuiter, nolite tamen ex condicione duellum acceptare, quia divina legi contrarium est, in his inquam casibus communis sententiam docet illud duellum, quamvis aliqui dixerint in duabus ultimis lictum esse, scilicet, ad defensionem proprii honoris, & ob defensionem bonorum temporalium magni momenti, qui tamen committuntur ei, rationes illatas, de quo videtur potest Ariaga disp. 49, fec. 2.

114 Denique cum duellum tam jure divili quam canonico sit prohibitum, ut videri potest apud Juristas, & Canonistas, varia poena sunt constituta in eos, qui illicitum dum in illo sufficiant, sive illud obculerint, sive acceptaverint, & alii quidem sunt constituta iure antiquo, quia apud Alfonsum videri posunt loc. cit. alio vero iure novo, tum a Concil. Trid. f. 5. cap. 13. de Reformatione, tum a pluribus Pontificibus Pio IV.

DISPUTATIO UNDECIMA DE LEGIS DIVINÆ SEU DE CALOGLI PRÆCEPTIS.

DECLARATIS in precedenti disputatione Virtutem Theologicarum præceptis, que sunt veluti praembula Decalogi, quandoquidem Fides, Spes, & Charitas sunt principia illius fundamenta, nisi enim in Deum per fidem credamus, ipsum colere nequam pollimus, cultum autem eiusmodi educat Spes, firmatque Charitas; in presenti disputatione de præceptis Decalogi agendum est; nomine autem Decalogi lex divina positiva significatur decem præcepta complectens, quoniam tria priora Deum, ideoque in prima tabula tria sunt præcepta ad Deum spectantia, dicunturque præcepta primæ tabula, alia vero septem posteriora proximum respiciunt, & dicuntur præcepta secunda tabula; que quidem Decalogi præcepta fuerunt a Christo Domino, tanquam funus legislatore, non solum innovata, & promulgata, ut plurius Evangelii locis colligitur, sed etiam magis explicita, & ampliata, prout Evangelica legi major perfectio postulabat, ita quod primo agimus de his præceptis in communione deinde de singulis in particulari.

Q U E S T I O N E P R I M A .

De Præceptis Decalogi in communione.

DELOGI præcepta sunt decem, & in duabus tabulis distributa, ut constat cap. 20. & 31. Exodi, Deuteronom. 4. & 10. tria in prima, & septem in secunda, & ratio est, quia cum haec præcepta maximè ex charitate pendent, ita esse debent distributa.

sicut postulat charitatis ordo, charitas autem prius est ad Deum spectantia, posterior vero tendit in proximum, idcirco secunda tabula debet reliqua continere præcepta, que sunt ad proximum; quorum præceptor violatio est peccatum mortale ex genere suo, nisi parvitas materie, vel inadvertentia à mortali excusat; quæritur ergo an haec præcepta sunt de jure naturæ, & deo indispensabilia, de quo in hac questione breviter agimus, & qualis, ac quantæ orum obligatio.

A R T I C U L U S P R I M U S .

An Præcepta Decalogi sunt de lege naturæ,
et indispensabilia.

3 Prædictum hinc supponendum est cum D. Aug. q. 140. super Exod. Decalogum, in quo divina legis præcepta continentur, esse omnium legum Epitomam absolutissimam, ut ipsa loquitur summamque omnium in illo expressam esse, que cuiuslibet Christiani agenda sunt, ut Concilium Coloniense declarat in Enchiridio Christianæ institutionis, ita ut haec præcepta bene intelligantur, ut omnia in eis contenta, sufficientia sint ad omnes actus humanos tam exteriores, quam interiores recte ordinandos, ad dirigendos; omnia enim præcepta moralia educuntur ad præcepta Decalogi, ut Alfonsum notet ostendit lib. I. cit. 3. art. 4. ex D. Aug. de decem chordis, ubi loquens de primo præcepto legis naturæ, scilicet, quod est bonum est ordinare diligendum, & de præcepto dilectionis Dei, ac proximi dicit, quod illud unum præceptum continet illa duo, & illa duo continent illa decem, & illa decem continent omnia. Rursus isti D. Bonaventura 3. diff. 37. art. I. quærit. quod debet verba Decalogi taliter per modum obligationis, & præcepti, tum quia sic debet divinam æquitatem, & maiestatem dare.

Q U E S T I O N E I V . A R T I C U L U S I .

221

datæ regulam justicia, ut nullo modo licet homini eam impunè transgredi; tum quia hoc nobis expediebat, ut felicitate, homo obligatus obdiceret, & sic in merito proficeret, & ad maiorem gloriam perveniret. Unde sequitur omnia que sunt contra aliquod hoc præceptorum esse peccata mortalia, nisi levitas materie in aliisibus excusat, non enim semper, & in omnibus circumstantias particulares contingere possit, ut eorum observatio efficeretur, nam falsum juramentum etiam in levi materia est mortale, aut deliberação defectus, plena enim deliberação ad peccatum mortale requiritur, ut felicitate, in nostra sit potestate facere illud, & non facere, cum autem est semiplena, nec integræ potest, ut patet in præcepto de reddendo depositum petenti, quod depositum si quis rediderit, quando efficit in notable præjudicium ipsius petentis, & Reipublicæ, non faceret secundum legem naturæ, sed magis contra, quia talis editio perturbaret ordinem rationis, quem aeterna lex, & naturalis iubent inviolabiliter observari. Ita etiam discutitur ex nostris Monfregalibus trac. 2. cap. 12.

4 Secundum, Hoc supposito queritur in præcepti, an haec obligatio sit talis, & tanta ut omnis præcepta finis de lege naturæ, ac indispensabilia, de qua questione fuisse agunt Theologici 3. d. 37. & prædictum Scotus notet ibide qu. un. quavis autem de hoc magna est contentio inter Thomistæ, & Scotistæ; si videri potest apud Aretinum 3. d. 37. q. un. & Fabrum disp. 5. cap. 5. breviter tamen refutatur ex dictis supra disp. 2. de Legibus q. 2. art. 3. ubi egimus de invariabilitate, & immutabilitate legis naturæ, quod aliqua simpliciter, & absolute loquendo semper obligant præceptis quibuscumque circumstantiis, unde numero corum obligatio cessat, & talia præcepta dicuntur esse illa, quibus odium Dei prohibetur, idolatria, blasphemia, periculum, mendacium, & alii actus intrinsecè malitiæ, hac enim in illo casu, & positis quibuscumque circumstantiis numquam sunt facta. Quodam vero alia præcepta non simpliciter, & absolute obligant, sed sub certis, ac determinatis circumstantiis, quibus manentibus semper obligant, si vero mutentur, non obligant, ut patet de præceptis non furandi, & non occidendi, nam extra casum extremæ negotiatis numero aliquam rapere licet, in tali vero casu licet, sicut etiam extra casum necessaria defensionis, & propria autoritate hominem interfici non licet, & concurrentibus his circumstantiis semper est prohibitum, hic vero celsitanus cessat quoque talis præcepti obligatio. In hoc inquit omnes convenient, & solidum discrepant, ut dictum est loc. cit. quod Scotus hanc obligacionem per mutationem circumstantiarum dispensationem vocant, alii vero negant in tali casu mutationis circumstantiarum legis dispensationem intervenire, quia ad dispensationem propriam dictam requiritur, quod ille actus, qui cum talibus circumstantiis erat prohibitus, alii non sit prohibitus, sed licet, sicut ejusdem, ex sola Superioris voluntate extirpata talem prohibitionem auferentis, unde quando intervenient mutationes materie, & circumstantiarum, ratione cuius mutationis jam actus ille non amplius sub præcepto continetur, ut est in illo casu nostro, hic dicimus, ut legis dispensatio propriamente tabula subdit altera esse dicendum, quia illa immutabile Deum respiciunt pro objecto, si intelligantur esse tantum negative, primum, scilicet, Non habebit Deus alienos secundum: Non animis nomes Dei nisi in vanum, id est, non facies Deo tuu reverentiam, & ista duobus stricte sunt de lege naturæ, quia sequitur necessariò, ut Dei est, etiam tu, ut Deus, nec alias est colendis tanquam Deus, nec Deo est facienda irreverentias terium autem præceptum, quod est de Sabato, ait alie affirmativum, tanquam ad exhibendum aliquem cultum Deo determinatum tempore, & quantum ad determinationem huius temporis, vel illius inquit non esse de lege naturæ strictè loquendo, sed tantum indeterminate, & large. Alio modo dicuntur esse aliqua de lege naturæ, quia sunt multum consona illi legi, licet non sequantur necessariò ex principiis practicis, quia sunt non a ex terminis, & omni intellectu apprehenduntur, nisi necessariò nota, & hoc modo inquit Doctor, omnia præcepta Decalogi etiam secunda tabula esse de lege naturæ, quia corum strictè loquendo, & ex parte tabulae dispensari posse, loquitur de dispensatione imprædicta, & accipit dispensationem, ut comprehendit non tantum juris relaxationem, seu revocationem, sed etiam ut extenditur ad iuris declarationem, & prout materie mutationem denotat, vel circumstantiarum, quæ ex proprio dictu legis cessatio, ut patet cum legenti. §. sed iste. Ex quibus denique tantum hanc contentionem de possibilitate dispensationis quorundam præceptorum Decalogi esse solum de nomine, & de modo loquendi, in re autem omnes convenire.

5 Quinto tandem habet ratione negativam loc. cit. non solidum Thomistis, ut etiam Scottis allegatis propriis dispensationibus fuisse cum Abrahamo, ut filium suum occidere posset, cum Osea, ut posset fornicari, & cum Israhelitis, ut vasa Egyptiorum furari posset, quia per illud præceptum, Non occides, prohibitet secundum intentionem prohibentis occasio hominis auctoritate propria, & sine rationabili causa, modo quando Deus præcepit Abraham, quod filium suum occidere Gen. 22, per tale præceptum dispensatus non fuit in occisione filii, non enim fuit illi concessum, ut privata sua auctoritate illum occidere, sed ut id faceret auctoritate Dei, qui est dominus viræ, & mortis, illi occeret. Neque cum Osea præcepit, ut faceret filios fornicari, & difinavit cum eo, ut faceret contra illud præceptum, Non mactaberis, non enim ei concessit, ut ad mulierem fornicari accederet affectu fornicario, & ante matrimonium contractum, sed ei iustit, ut sibi matrimonio secundum illam copularet, & ad eam accederet ex mandato Dei factam suam, que alia fornicari fuerat, & ex ea filios, ut ex vera conjugi generaret, ut explicat D. Aug. lib. 22. contra Faustum cap. 80. & D. Hieron. in cap. 2. Osea. Nec tandem quando

alii Superstitionis speciebus inferius explicandis, nam Magia est, qua homo mirabilis facit effectus, & supra suam naturalem potestatem hunc solo animo, ut potens videatur, & magna, ac mirabilis faciens. Tandem ad infinitum hujus peccati gravitatem idem Toletus advertit Magiam sepe esse heresi conjunctam, cum nimurum error contra fidem eum in intellectu cum pertinacia, ut si Magus conseruat credet dæmones posse miracula patrare, aut aliquid mirabile extra permissionem Divinam propriam virtute facere, sicutidem ut ait D. Augustinus lib. 18. de Civitate Dei cap. 18. certissime tenendum est, solus Deus posse omnia facere, quae voluerit, nec dæmones aliquid possunt secundum naturam suam potentiam, nisi Deus permitterit. Cum igitur Magia est heresi conjuncta, tunc Magus excommunicatioem incurrit, cum verò non est talis error in intellectu, est abuso heretici, sed adhuc gravissimum est peccatum, cum dæmonis pâlum intercedat explicitum, vel implicitum, non autem excommunicationi lata expositum est, licet Magus sit excommunicandus, ut habetur cap. 5. q. 16. qual. 5. Quia vero Magus consulit auxilium ab eo petens ad talia facienda, excommunicatus est, ut habetur in eodem cap. Atest. noster l. c. ac etiam Nicolaus de Orbelli, 3. d. 18. Magian non faciem species a Divinatione diligunt, sed eam reducent ad Superstitionem divinatiam, quia dæmones consulit per aliqua partem eiusmata tacita, vel expresa, non tam pro majori claritate cum aliis eam enumeravimus, tanquam species diffinita ex distinctione sine ab aliis.

28 Tertia superstitionis species est vana Observatio, quæ est pars quendam Magie, & est inordinata, & superstitionis iniquitatem aliquarum, vel futurorum, vel occultarum, quas homo hic, & nunc naturaliter cognoscere non potest, & in his iniquitate semper intervenient expresa, velatitata de nonis invocatione, ut illius opus notitia earum resurgetur; unde fit, ut divinatio, scit, & Magia, cuius est pars, propter illud commercium cum Dæmonie gravissimum confutetur ista peccatum, ut etiam de Divinatione dici solet, vel si non adhibetur fides, licet timeatur ita esse, vel futurum. Ita Alfonso noster lib. 1. cit. tit. 15. ubi fuisse tractat de multiplicibus observantias superstitionibus, quas præstent inquit, quatuor esse, velut species infimis vana Observacionis, Toletus refert lib. 4c. 16. ac alii recentiores patrum, nulla facta veterum mentione, ut eorum modis est quibus doctrinam accepérunt. Prima dicitur ars notoria, quæ orationes quædam adhibet, & rejunia, tanquam media certa, & infallibilis ad acquirendas scientias, fine illo labore, & studio ad modum scientiarum infusarum, ut faciente Anabaptista, & hanc artem gloriam esse, & sine mortali peccato exerceri non posse docet Alfonso loc. cit. ex Divo Aug. l. 1. de Doctrina Christiana cap. 20. quia hujusmodi artis inefficacit scientias acquirendas, cum enim per hujusmodi artem non intendatur acquisitio scientie secundum modum homini naturali labore, scilicet, & discendo, consequtus est, quod effectus iste exspectetur a Deo, vel a Dæmonibus, certum est autem aliquos a Deo sapientiam, & scientiam per infusionem habuisse, sicut legitur de Salomone 3. Regum cap. 3. sed hoc donum non datur quibuscumque cum certa obseruatione, sed ad arbitrium Spiritus sancti iuxta illud 1. Corinth. 12. Alii datur per spiritum sermo scientia, &c.

31 Alia species est Observatio ordinata ad corporum immunitationem, ut ad sanitatem, vel aliquid aliud hujusmodi, cum nimurum aliquis ad hujusmodi effectus consequendos media quædam inutilia, & superstitionis adhibetur, quædam rationes certissimis verbis, & non aliis conceptis, certos characteres cum signo Crucis brachio colligatis, &c. Et hæc vana obseruatione fidei mortali contingere negat, nisi invincibilis ignorancia excusat, cum in ea semper subita tacta aliquæ Dæmonis invocatio, unde aut Alfonso c. has, quæ observantias illicitas esse, quia ut ait Aug. l. c. ad superstitutionem persuasi ligature, & remedio, quæ Medicorum condemnat scientia, scit in praecognitionib. scit in quibuscumque notis, quæ characteres vocant. Nec obstat orationes esse media optima, & religione valde conformia, id enim verum est, si solù ad sanitatem a Deo postulandum adhibeantur, non verò si existimetur per illas orationes sanitatem infallibiliter esse impetrandam, si talibus constent verbis, & non aliis, & si illis ex superstitionis persuasione vis ad conferendam sanitatem inesse creditur, confit enim hujusmodi, & similes observations prorsus vanas, & inutiles esse, ac propinque & orationi, & Religioni repugnant. Tertia species est Observatio, quæ ordinatur ad praecognitionem aliquæ fortunæ, vel infortunia, ut cum quis ex quarundam rerum impertinentia occurruerit alia quæ, vel bona sibi, vel alii evenientia opinatur, cujus vanae observationis varia exempla Alfonso afferit ex D. August. loco cit. ut v. gr. si quis ex eo, quod casu occurruerit vulpes, anguis, canis, vel cadaver certa mala imminere credit, ac propinque iter non prosequitur, sed retroredit,

die, & omnibus ista, & similia vana sunt, & plerunque venialis, nisi quis pertinaciter illis adhucet post monitionem, si ignorans, ut Toletus observat l. c. Ultima species est Observatio reliquarum, cum nimurum aliqui vanas reliquias portant, aut veras cum aliqua vana circumstantia, ac superstitionis in ordine ad aliquos effectus, qui ab ipsi procedere non possunt, quæ omnes observantur, sive peccaminosæ mortali, nisi aliquando ignorancia executus, ut videtur potest apud Alfonsum l. c. Et hac ultima species ad secundum redire potest, quæ de caula Valeria, Sanchez, Bonacina, Abellius, & aliis tantum species vanae observationis enumerant, scilicet, Artes notioriam, Observatio, & Observationem eventuum.

32 Quinta denique superstitionis species est Maleficium, quod est arcenodi aliis ex parte, & cooperatione Dæmonis, & differt a Magia, quod inde intendat facere mala, illud autem dirigetur ad nocendum. Magus enim op. Dæmonis uitium ad propriam præsternit orientationem, & admirationem in fulo apud alios excitant. Maleficium vero ad documentum aliis inferendum. Per maleficium aliquando procurari solet, ut noceatur aliqui vel in propria persona, ut cauando dolores, & infirmitates, vel in bonis exterioribus ventos, grandines, & tempestates op. Dæmonis excitando, quibus animalia percantes, abores eradicantur, domus subvertantur, &c. Dæmon enim Deo permittente, hæc, & similia efficer potest, ut pater l. Job cap. 1. & 2. & hujusmodi maleficium vocatur beneficium, & est peccatum gravissimum non solum ratione danni illati, ad ejus reparationem maleficium tenetur, sed etiam ratione recursus ad open Dæmonum, ex quo capite semper est mortale ex genere suo, nam priori capite mortale non est, nisi quando nocentum grave, & notabile est. Aliquando vero per maleficium procurari solet, ut aliquis sacrificari amore carnali erga alium, aut ut avertatur ab illo, & hoc maleficium vocatur amatorium, quod etiam arte Dæmonis fieri potest; quamvis enim Dæmon humani voluntati nullam necessitatibus posset interficere, etiam tamen allicere potest, vel phantasiam, & imaginationem inimicorum, & rem amaram exhibendo tamquam amabiliorum, quibus non obstantibus voluntas semper libera manet, unde non excufantur illi a peccato, quamvis dicant se invitatos ad amorem trahi, vel odium, hoc enim falsum est, ut ait Tolet. loc. cit. folium enim tentant, & non coguntur, profisque si volunt divina gratia auxilio adjuti his tentationibus restringere, & omnes hujusmodi illecebros abirent. Notandum communiter Doctores, contra maleficia licitum esse utrem medicina petitis, exorcismis, & Sacramentis Ecclesiæ, Orationibus, & invocationibus Sanctorum, ac etiam destrunctione signorum, per quæ Dæmon nocet, absque aliquatenus maleficio.

ARTICULUS TERTIUS.

De vitiis, & peccatis Religionis oppositis per deficiunt.

33 E xplicatis vitiis, & peccatis Religionis oppositis per excellum, postea agendum est de vitiis oppositis per defectum, quæ manifeste sunt Religioni contraria, & sub Irreverentia continentur, horum autem quædam directe tendunt ad irreverentiam Dei, ut Blafphemia, perjurium, & Tentatio Dei, quædam tantum ad irreverentiam rerum sacrarum, ut est Sacilegium, Blafphemia, & perjurio agemus q. seq. circa secundum Decalogi præceptum, de aliis vero in predictis. Tentatio Itaque Dei est dictum, vel factum, quo quis explorat, num Ita est potens, sapiens, misericors aut aliquam aliam perfectionem habeat, & hoc sine necessitate, vel ultra utilitate, ut notat Alfonso loc. cit. tit. 16. unde super illud Deuteronom. 20. non tentabis Dominum quæcumque, dicit Glos. quod Deum tentat, qui habens quid faciat, sine ratione se periculo committit, & experiens utrum liberari possit a Deo. Quod si necessitas aliqua rationabilis causa habuit, tunc non tentaret Deum qui in talibus causa auxiliu aliquod extraordinarium ab eo postularet, vel expectaret iuxta illud 2. Paralipon. 20. Cum ignoramus quid agere debamus, hoc solum habemus residuum, ut scilicet nostros ad se dirigamus. Extra igitur causam necessitatis dicitur quis tentare Deum, & est peccatum virtuti Religionis oppositum, quia finis Religionis est Deo reverentiam exhibere, unde omnia quæ direxte pertinent ad irreverentiam Dei, Religioni opponuntur, teneare autem aliquam ad irreverentiam eis pertinet; quia nullus cum tentare prælum, de cuius excellentia est certus, & nullus dubitet.

34 Addit autem Alfonso ibidem Deum tentari posse dupliciter; primò expresse, & formaliter, & est quando quis expresse dubitans de aliqua Dei perfectione eam experiri cupit, ut si quis per miraculum, quo patet Sacramentum Eucharistri.

Magistrum Theolog. Moral.

P. 2. divers.

stuali, que per se honorabilis, & adorabilis est, hac perw conuenit rebus etiam ratione carensibus, que non propter se, sed propter aliud honorantur. & venerantur, ut patet in veneratione imaginum, que non sicut in aliis, sed ad prototypum res- fectur, & exemplar, id est ad eum cuius est imago, de quibus omnibus latere tractare Altefonsus noster lib. t. Azor. lib. 9, cap. 5, & alii Recentiores passim, quibus supponitis.

18 Primo dicendum est, roti Trinitati, & cibis divina personae debet per se cultum, & honorem latriss. & tres divine

mites, & alias minores istulos, ac dignitates subdtere. Sic iugatur in proposito dicendum est, quod si quis subtrahet, vel pretermis latriss cultu Christo minorem exhibetur cultum ob alias humanitatis dignitates, utique hoc indecorum est, ac injuriosum, at recte, & delato ei supremo cultu, cibis decens non est, nec indecorum cum honoribus ob alias quibus humanitas eius praerogativas, se enim de facto Magi in fundatione ferunt, postquam enim ex filio Dei sunt illi docterunt, amunt etiam obrulerunt, ut Regi, & myrram, a homini. Hoc

18. *Item dicendum est, quod in initia, & cunctis divinae persona debet per se existere, & honorem latere, & tres divinas personas una adoratio debet, ut Aetasens lib. 1. f. 6. art. 3. quia una est effigies, & existentia, & excellencia triplex personatus, & idem unus honor, & una reverentia, & per consequens una adoratio debet, in cuius signum legitur de Abraham, Gen. 18. quod *tres videntur, & unus adoratur*, idem habetur in Symbolo Athanasii, quod ita *Deum adorare debet*.*

qui habeant in Syria loco Antiochiam quod ita Deum adorare debemus, ut unitatis Trinitate, & Trinitatis in unitate venerandum sit, nam tribus unica tantum Veneratio tributari, quatenus tres personae venerantur, ut unum Deum rerum omnium conditorem, & summum eumam Dominum, & moderatorem, cui nos subiiciemus, & in eo sumus nostram, & fiduciam ponimus. Ad hanc etiam Aetefanus unam personam Sanctissime Trinitatis posse distinxit ab aliis adorari, unde quando nominatur tres personae singillatim, ter fictitious genia in signum trium personarum, & ratio est, quia sicut unam personam concipere possimus, fin alia, sic etiam unam fin alia possimus venerare, dummodi alias personas explicitè non excludamus, hoc enim impunit est, ac nefarium, quia licet tres sint personae Sanctissime Trinitatis, una tamen est effigie, & non sunt tres Dii, sed unus Deus, ut docet Catholica Eides in Symbolo eius. Proterea Christo Domino latrice cultus deberunt, quoniam eti- mon fit, & etiamen Deus, ita sit unus, & eadem subdivisa persona in dubius naturis, divina, scilicet, & humana subsistens in eodem Symbolo habetur, & cum eam hujusmodi cultu reverentur, cultus nostrar per personam terminatur, non ad natu- ram humana, & si ad natum, non tamen præcise sumptantur, sed ad Verbo afflumptant, & hypothetically unionis vinculo coniunctam, ita ut humanitas sit terminus duximus, & obiectum alias adoracionis, non autem motivum, & causativa ratio adorandi, ut Scotus ex professo docet 3. d. q. num. 3. & nos cum proposito lib. 3. disp. 9. q. 9. a. ubi diximus hanc opinionem esse conuenientem non solem in schola Scotistarum, sed etiam Thomistica, & Nominalistica dicentem Christum, in quantum hominem specificative esse adorandum illa suprema adoratione, quia Verbum adoratur, que est latitia, non tamen reduplicative, quia humanitas sit causa, & ratio formalis adoracionis, & hoc illi probavimus ex Conciliis Alexandrinio, Ephesino & alli Patribus. Ita etiam disserit Aetefanus loc. cit. ubi ait, quod una adoratione adorantur suppeditum, & natura, ita quod natura per suppeditum, Christus autem est nomen gesu in duabus naturis secundum Damascenus lib. 3. c. 3. & ideo una, & eadem adoratione adoratur Christus, & humanitas ejus, ita etiam loquuntur Azorius, Clavis Regia, Bonacina, & alli Recentiores passim, & ex noscitis Monfrescali in sua Summa ita, quod nulla dignitas est, tunc, & apud eum.

20 Tertio dicendum est, Imaginem Christi adorandum esse cultu latrit. Ita etiam statutum lib. 3. disp. 2. quod 10. cum communii Catholicorum sententia, quia Imago dupliciter considerari potest, scilicet, vel secundum se, & ut et quodam res, & sic nullus honor nisi debetur, sicut nec calcius lapidi, vel ligno secundum, quod est imago, & sic quia idem motus est in imaginem, inquantum est imago, & in imaginatum, unus & idem honor debetur imaginis, & imaginatus, loco constat, fuse declaratum est, tanquam fidei dogma pluribus Concilii confirmatum contra Ieronimachos, & ideo in proposito cum Christi latria adoretur, ejus imago similiter latria adorari debet, ut etiam Aetefanus docet loc. c. Unde Damascenus lib. 3. cap. 8. dicit, quod honor imaginis pervenit ad prototypum, id est, imaginatum. Ex quo inferitur, ut loc. c. dictum est, adoratio non imaginis dici respectivam, ut propter excellentiam alterius, ad quam dicit habitudinem, adoratio autem exemplaris dicitur absoluta, quia propter excellentiam propriam, & fisi intrinsecam, & non a liundu emendicata, quam cum dicitur, quod unus, & idem honor debetur imaginis, & imaginato, non non debet intelligi, quia quod adoratio imaginis, & exemplaris sunt omni modo ejusdem rationes, & gradus, quia adoratio respectu a tota genere est inferioris ordinis adoratione aboluta, sed ita intelligi debet, quod adoratio respectiva sit in quadam specie, qui sit essentiialiter subordinata specie adoracionis absoluta, non verbi quod sunt omni modo ejusdem rationis, & ordinis cum ea. Hoc igitur modo certum est, ac de fide ultimam faciem Imagenum licetum esse, ac laudabilem, ut ex carum aspectu fidelium animi existentur, atque infinitum, ad prototypam ipsa, qua representant colenda, ad eum actiones imitandas, & gratias ab eis imperandas, ut disserit Damascenus lib. 4. Fidei cap. 27. & Divinis Bonayent. d. 9. art. 1. Q. 2.

21 Secunda illud Exodi 26. Non facies tibi imaginem, nec sculptum similitudinem. Respondet Aetefanus l. c. quod illud pro eius tempore prohibitorum fuit, in quo Deus natrum humanum non afflumperat, tunc enim cum Deus omnium spiritus esset, infigurabilis esset, fecus autem eis, poliquaque naturam afflumpsum humanum, & ait imagines hujusmodi fusse, introde-

Rerentissimes palam, & ex noltis Monfregalis in sua Summa tr. de primo Decalogi precepto c. 2. §. 4.

19. Secundum dicendum est, Christi humanitatem, si praes-
tare, & per se consideretur, praesita divini Verbi persona, ado-
randam esse, non adoratione latere, quia per se excellentiam
in creaturam non habet, quod ad talem adorationis speciem est ne-
cessaria, ut confit ex dictis, sed adoratione hyperdulcis pro-
pter excellentiam creaturam, & propter gratiam, & excellen-
tiam, quam Sanctos omnes superat, & antecellit. Ita quantum
estiam, l.c. cum D. Th. 3. par. q. 2. a. 1. & 2. D. Bonavent. 3. d. 9.
.1. & cum Scoto ibid. qna. 3. & ibi late probavimus contra
nonnullos cum Vasquez diff. 66, afferentes tamen humanitatis
Christi adorationem cum haec metaphysica abstractione a per-
sona divina, vel non esse physice possibiliter, vel saltem non
decemere, & licetam, quia humanitas Christi semper ei Divi-
no Verbo conjuncta, tunc quia quisque debet Christum perfectissi-
mum adorare propter supremam excellentiam, sicut enim rex,
qui plures habet dignitates, & gradus, ut gradum Regis, Co-
mitis, & Ducis, non honorari honore, qui debetur Duci,
sed illo qui debetur Regi. Ita Christus, qui praecepit ex excellenti-
tate in creatura, & creata, adorandus est per se existimata adora-
tionem, que debetur Christo ratione in creatura excellenti. Hunc
inquam, dicendi modum l.c. reieciens, quia tunc tantum inde-
cens est, ac injuriosum Superiori minorem ei deferre cultum,
& honorum, quando major ei debitum denegaretur, vel prater-
mittetur, ut si quis Regum titulum Ducis, vel Comitis tribue-
ret omittendo titulum Majestatis, at injuriosum non est, si de-
ferendo illi honorum maximum, ob minores quoque dignita-
tes in honore, nam Reges quoque in suis publicis ediculis
ipsis vocare solent non (ul) Reges, sed etiam Duces, & Co-

mites, & alios minores itulos, ac dignitates subdere. Sic igitur in propposito dicendum est, quod si quis subtrahet, vel presumat latice cultu Christo minorem exhibet cultum ob alias humanitatis dignitates, utique hoc indecorum esset, ac injuriosum, at retentio, & delatio ei supremo cultu, indecens non est, ne indecorum cum honore ob alias quoque humanitatis eius prerrogativa, scilicet enim de facto Magi in sua adoratione fecerunt, postquam enim, ut filio Dei thus illi obulerunt, annuntiantem obulerunt, ut Regi, & myrram, ut homini. Hoc enim doceat Aeterna Lc. dicit aut, quod licet considerando humanitatem Christi, ut Verbo hypothesi unitam, sit adrandam adorationem latrice, non tamen considerando eam in se, cum enim si creatura, non obstante, quod sit Verbo unita, non est ei latice exhibenda, quia soli creatoris deuctus, sed illa, quia Dulia dignos est, feliciter, Hyperdulia.

in, quod nullus dignos est; tunc, hanc, Hypatia.
30 Tertio dicendum est, Imaginem Christi adorandum esse
celum latrū. Ita etiam statim lib. 3, dis. 2, queſt. 10, cum
communi Catholicoꝝ sententia, quia Imago duplice considerari poset, scilicet, vel secundum se, & ut est quadam res,
& sic nullus honor debet debetur, sicut nec aliap laudi, vel li-
gno secundum, quod est Imago, & sic quia idem motus est in
imaginem, in quantum est Imago, & in imaginatum, unus &
idem honor debetur imaginis, & imaginatum loco citato fuisse
declaratum est, tanquam fidei dogma pluribus Conciliis con-
firmatum contra Ieronomachos, & idem in propōitu cōm Chri-
tus latrū adoretur, eius imago similiter latrū adorari debet,
ut etiam Affatenus docet loc. c. Unde Damascenus lib. 3, cap. 8,
dicit, quod honor imaginis pervenit ad prototypum idest ad
imaginatum. Ex quo inferatur, ut loc. c. dictum est, adoratio
nem imaginis dici respectivam, ut propter excellentiam
alterius, ad quam dicitur habitudinem, adoratio autem exemplar-
is dicitur absoluta, quia propter excellentiam propriam,
& ab intrinsecum, & non a biā emendatam; quam cum
dicitur, quid unus, & idem honor debetur imaginis, & ima-
ginato, hoc non debet ita intelligi, quia quod adoratio ima-
ginis, & exemplaris sunt omnino ejusdem rationes, & gradus,
quia adoratio respectiva ut a genere est inferioris ordinis ador-
atione aboluta, sed ita intelligi debet, quod adoratio respec-
tiva fit in quadam specie, quae sit essentiāliter subordinata spe-
ciei adoratiois absoluta, non verò quid sit omnino ejusdem
rationis, & ordinis cum ea. Hoe igitur modo certum est, ac
deinde ultimā factarum Imaginum lictum esse, ac laudabilem,
ut ex eam aspectu fidem animi excitare, ut nihil inflam-
mantur, ad prototypa ipsa, quae representant colenda, ad
eorum actiones imitandas, & gratias ab eis imperandas, ut
discritus Damascenus lib. 4. Eidei cap. 27. & Divus Bonavent. 3.
d. 2. art. 1. q. 2.

21 Sed Obiectis illud Exodi 16. Non facies tibi imaginem, nec sculptam similitudinem. Respondeat Alesfanus l.c. quod il- lud pro tempore prohibuit fuit, in quo Deus naturam huma- nam non assumperat, tunc enim cum Deus omnipotens spiritus esset, infigurabilis erat, secus autem eft, postquam naturam assumpsit humanam, & at imagines hujusmodi fusse, intro- das propter simplicium instructionem, & propter affectus exaltationem, qui frequenter moveatur magis ex vils, quam ex auditis, & propter frequentiores, & majorem memoratio- nem. Quod si iterum urgesset, quod hujusmodi imaginis, nec per vetus testamentum, nec per novum approbarunt.

per vetus testamentum, nec per novum approbantur.
Respondet, quod Apostoli multa tradididerunt, quæ in Canone non sunt, inter quæ est unum de Imaginibus, unde Damascenus lib. 4. cap. 8. ait, quod Lucas Christi, & Beata Virginis

imagines depinxit, & Christus ipse imaginem suam Abagaro dixerit, ut historia Ecclesiastica tradit.

22 Quartum dicendum est, Crucem Christi adorandum esse adoratione latræ. Hac etiam communis est inter Catholicos, quam præfertur docet Divus Bonaventura; 3. distinctione 9. quæst. 4. obseruat autem Alfonso loc. cit. quid si loquatur de Cruce in qua Christus pendens, & Crucifixus fuit duplicita per nobis venerari potest, uno modo in quantum representat figuram Christi in ea extensi, alio modo ex contractu eius ad Christi membra, & ex hoc quod eius Sanguine est perfusa, unde utrumque modo adoratur, eadem adoratio cum Christo, feliciter, adoratione latræ; & id est Crucem aliorumque, & deprecari cum ipsius Christum. Si autem loquuntur de singulis Crucibus in alia materia, scilicet lapidis, ligni, argenti, & aurum, vel ali a materia, sic venerantur Crucem tantum, ut Christi Imaginem, quam venerantur adoratione latræ, & utraque haec adoratio est respectiva, cum haec adorantur quatuor Christum tetigerint vel representant, quo etiam modo adorantur spiritus, lancea, clavi, & alicuius reliqua, quæ Christum tetigerint, Dices, filii illorum Christum tetigerint, adorant adoratio latræ, ergo multò magis isti adoratione adoranda est humanitas

Quæstio II. Articulus II.

ARTICULUS SECUNDUS.

Christi, que Verbo Divino conjuncta est, quod tamen super negavimus.

Responderetur per hoc tantum probari humanitatem Christi.

Reponendum est per se ipsum, ut si
si consideretur, in eis conjuncta Verbo, adorandum esse adi-
ratione latris, hinc quia Christum tetigerunt, adorantur ade-
ratione latris, non secundum se, sed per ordinem ad Christum
quem representant, non tamen probatur humanitatem praes-
sumptam, ut a Verbo Divino abstrahit, sed adorandam ac
huc adorationem latris, sed tantum Hyperdulia, ut supra d-
ictum est; et vero, quia Christum tetigerunt, praeterea, &
sicut dñm se considerata nullam adorationem admittunt, qui
nullam in se habent excellentiam ad adorationem necessariam.
Ut etiam avertunt Suarez, Azorius, Bonacina, & illi con-
tempentes. Adit tamen Divus Bonaventura loc. cit. quid Cate-
chex, & alla passionis instrumenta in se considerata, ut re-
quid sunt, non sunt capacia adoracionis propriæ dictæ, que
sunt in latris, Hyperdulia, & Dulia, adhuc tamen capacia in
adoratione cuiusdam honoris, & reverentie, tanguam in
strumenta nostra salutis, quo pacto etiam reverentiam ex-
bimus Sacramentis, quia sunt aliquo modo causa instrumen-
tis nostra salutis.

Quod quidendum est cum Astefano loc. cit. & aliis con-
muniuerit, quod Virgo Deipara licet non sit adoranda cultu-
tria, quia pura creatura est; & ideo ad honorem, & cultum
tria non ascendi, quia tamen est Mater Dei, quod est excellen-
tissimum, ita quod excellens pura creatura convenire n-
potit, idcirco sibi non tantum convenient cultus Dulcis, sed eti-
Hyperdulia, ut doceat D. Bonaventura loc. cit. Hac igitur
cellentia, ratione cuius fabi talis cultus debetur illi, quod
non existens Mater Dei est, quod quidem tantu[m] dignitatis est
non solum Viatores, sed etiam comprehensores, non solum
mines, sed etiam Angelicam reverentiam quadam praerogativa
speciali, ex hoc enim quod est Mater Dei, ceteris omni-
creaturis praefertur, & consequenter per ceteris honorari
venerari debet, ut etiam advertat Montegalias ex nostris lo-
cis, veneratione Hyperduliae, non tamen latra, quia licet et
EXCELLENS sit maxima inter omnes, adhuc tamen continet
intrâ fabriam excellens creatura.

Dices, Deipara latrig veneratione coli debere, quia Christo Dominu magis est conjuncta quam Crux, & Imago Crucis, & que latrig coluntur. Tum quia Deipara filium suum sepelit, & que Christum filium tergerat latrig honore. Tum quia eodem honore colitur Mater Regis, quo & honor Matris in filium redundat.

& honor Matis in natus recunatur,
Respondeatur cum Azorio ex Divo Thoma par. 3. quæst.
art. 5. Disparat non esse latræ honore colandam, quia licet
Master Dei & cùm filio magis conjuncta, quam Crux, &
Iesus Christus, & filii sui sèpè refrigerat, & licet propter
sum honoretur, semper & propria quadam excellentiæ
latræ, & vite fanchitatem prædicta, ratione ejus extinxia Du-
bon latræ cultum mereatur, & cùs adoratio est absoluta
respectiva, qualis est adoratio Crucis, & Imaginis Christi
adoratio autem absoluta a toto genere respectivam excesso
quia ex sapientia dictum est, illa convenienter creatura intelligi-
tur per se honorabilis, & venerabilis est ob excellentiæ
priam, hæc vero convenit rebus etiæ ratione carentibus,
non propter se, sed excellentiæ propriam, sed propter ali-
concupitatem, & venerantur.

honarior, & venerantur.
24 **Sexto tandem dicendum est Santos Coeli cives, & se-
gurum reliquias culti. Dulce coli, ac venerari debere. In
pluribus Conciliorum definitum est, ac denique in Tridentin-
one 25. ubi statutum est, **Sanctorum** quoque Martyrum
aliorum cum Christo viventium sancta corpora, qua
membra fuerunt Christi, & **Templum Spiritus Sancti**, ab
ad eternam vitam suscitanda, & glorificanda, a Fidelibus
heretandi era, per quae multa beneficia a Deo hominibus
flantur. **Hoc idem** conformat **Asteфані** noster loc.cit. ex
guk. 1. de Civitate Dei, ubi in proposito ita dicitur.
ad aliquem afficitur ea, quae de illo post mortem relinqu-
venerantur, non tantum Corpus, aut partes corporis, sed
etiam exteriорia, ut velles, & similia, manifestum est aut
quod Santos Dei venerari debemus, tamquam Christi
bra, filios, & amicos, & intercessores nostros, & ide
quias Sanctorum qualcumque in eorum memoriam ho-
congruerem venerari debemus, unde & ipsi Christi hujus
reliquias convenienter honorat in praefatis carum mi-
faciendo. Argumenta vero Hereticorum in contrarium
ad solvitur Aetorius lib. 4. Indicatio Moral. c. 8.**

McGraw-Hill Book Company, Inc., New York

præcepti Israhæl, quod alportarent res Ægyptiorum præcepientium, sed quod res illas, quas Dominus omnium translatas in eis cursum propter, militiam Ægyptiorum; & propter servitatem, quia filii Israhæl receperant, alportarent lecum, in nullo igitur horum calum dispensavit Deus in legendis, aut aliquo ius præcepto, loquendo de dispensatione propriè dicta, sed solum in proprie, & fusa sumpta, que conficit in aliqua mutatione materie, & circumstantiarum, & in prædictis casibus propriè dispensatum, non fusse in legе naturali teneret etiam ex nostris Vulpes disp. 5. art. 9. & expeditum dicitur Scot. 37. cit. in fine, ubi ad illud quod rangelabatur in primo argumento de filiis Israhæl poliantibus Ægyptios posuit, dicit quod ibi non dispensavit contra præceptum de furto, quia ipso non accepit, similiter alienum, cum tunc Deus erat Superior dominus, & potuit transferre dominium illarum in locos suos invitos inferioribus dominis, & hoc modo non neccedit. Cirrhus licet in porco intrare. Demons, qui statim precipitatis sunt in mare non enim iniuste privavit illos porci suis, tunc etiam qui filii Israhæl serviendo Ægyptis, meruerunt tanta recipere, licet Ægypti nollent eam redire, & tunc per superiori iudicem potuerunt compelli, de cuius legendis filii Israhæl potuerunt justificari, ac licite recipere. Ita Doct. discutit l.c. ex quo deducit opus istum ita lenitudo, non tantum de loco ultimo casu de Israhæl, & Ægyptiorum valle diripiendis, sed etiam de dubius alius præcedentibus, licet, de Abram, & ut filium suum occidere posset, & de Olca, ut posset inveniri, unde sine sufficiente fundamento Faber disp. 48. cit. cap. 1. ad modicis contenti in prædictis casibus interveniente dispensationem proprie dictam. Excidit tandem inferius à fortiori tam minus una potestat humana etiam Pontificia posse dispensari in præceptis expressis. Decalogi loquendo de dispensatione proprie dicta, ut etiam l.c. ostendimus.

8 Postremo est difficultas, an tertium Decalogi præceptum sit de lege naturæ strictè loquendo, quia de duobus primis nullum est dubium, ut confit ex dictis. Hanc difficultatem, moveat Doctor l.c. h. D. §. Tertium præceptum, & inquit, quod exhibito cultu latrice, quia hoc præceptum mandatur, & est quid morale, est de lege naturæ strictè, quia quando hunc actum necessarium habet connexionem cum duobus primis, quantum vero ad temporis determinationem exhibendi tales cultus actu exteriori, v.g. in die Sabbathi quod legem veterem, vel in die Domini, ut in Evangelio; non est de lege naturæ strictè pro tunc erat præceptum positivum legis Mosaicæ, & nunc est præceptum positivum Ecclesiæ, & ratio est, quia si cultus Deo exhibendus, qui hoc mandato præcipitur est de lege naturæ strictè quod tempus determinatum, licet, pro seipso die, non potuisse commutari dies Sabbathi in diem Dominicum, quia quia sunt de lege naturæ strictè sunt immutabiles, & penitus dispensabiles. Rursus præceptum de sanctificatione Sabbathi quod prohibitionem operis servilis non est de lege naturæ strictè, quia Deus in hoc interdum dispensavit, patet in Exodus, tunc quia opera servilia in tali die non prohibentur, nisi per accidentem, quatenus licet, hominem a cultu divino retrahant, & impediunt, sed potest esse, quod opera servile cultum divinum non impediat. Denique infinitus Doctor, quod licet hoc præceptum divini cultus non sit de lege naturæ quantum ad determinationem hujus, vel illius temporis, est tamen de lege naturæ pro aliquo tempore indeterminate, & vagè, & ratio est, quia ut hic advertit Almasinus, & Arterius, & alii Scotitæ, ex præcepto negative, non habeat Deos alienos, in quo prohibetur cultus falsi. Dies exhibendus, concludit, necessario Deum verum esse diligendum, & colendum, quo autem tempore atque ita est eliciendum, & exercendum, discurrunt enim secundum modo, quo diximus disp. præced. q. 2. art. 1. n. 49. de præcepto charitatis esse Deum, & convenientem omnes tunc præceptum exercendum esse, quando aliquis per tentationem impulsum moveretur ad nos adorandum Deum.

ARTICULUS SECUNDUS.

An præcepto Decalogi obligant ad opera formata.

9 Per nostra dicuntur formata per charitatem, quae est forma omnium virtutum, unde sensus quæstus est, at hoc præcepto impleri possint extra itatum charitatis; nec non sit meritoria talis impletio, nisi cum charitate, quae dicitur finis, & modus præceptorum quod coram impletione, & licet sit communis Doctorum sententia posse hoc præcepta adimpleri quod substantiam sine charitate, non tamen quod modum, ut docet Tolonus loc. cit. tamen ad maiorem hujus materiae notitiam exactius hoc questionem tractat D. Bonaventura 4. d. 27. a. 1. q. 3. ubi tres refert opiniones, sive dicendi modos,

duos quidem extremitas, tertium vero valori medium, quem ipse ut verum, & probabilitatem plectit, & declarat.

10 Primum igitur dicendi modus est aliquorum dicentium mandata Decalogi obligant ad opera formata, obligatione etiam præcepti affirmativa, non præcepti negativa, obligatio enim præcepti negativi est semper, & ad semper obligatio vero præcepti affirmativa, quamvis sit semper, non tamen ad semper, sed pro loco, & tempore, propter dixerunt, quod mandata Decalogi obligant hominem ad opera formata pro eo tempore quo habet charitatem, & gratiam, tunc enim potestatem habet excedi in opere meritorio, & tenetur bene ut gratia accepta. Probatur primò ex illo Denter. 16. iust. q. mod. iust. est ex qua, ex quo colliguntur, quod legislator non solum præcepit iustitiam in facto, sed etiam iustitiam in modo, opus autem quod est iustitiam in facto, & modo est opus formatum, ergo per mandata legi obligant homo ad opera formata.

Confiratur ex illo Matt. 10. Si uis ad vitam ingredi, serua mandata, observatio igitur mandatorum Decalogi introducit ad vitam, sed nemo introducit ad vitam per aliquam opera, nisi sit excharitatem, & talia sunt opera formata; cum ergo per legem obligemur ad præcepta Decalogi servanda, videtur quod per eamdem obligemur ad opera formata. Denique obligamus ad præcepta modo, quo possit est ea servare, sed non est possibile, nisi cum gratia, ut constat ex illo Acto. 15. Hoc est in genere, quod neque nos, neque patres nostri portare possumus, sed per gratiam Domini Nostrj Iesu Christi credimus salvus, & ex I. Corinth. 13. Sicut habuimus fidem, & C. charitatem, non habuimus nisi misericordiam, ergo quicunque opera non formata, & extra statum charitatis facta nihil profitur.

11 Secundus dicendi modus est aliquorum dicentium, quod mandata Decalogi non obligant, nisi ad opera bona in genere opera enim formata sunt supra nostram potestationem, & supra cogitationis certitudinem, & propter ea talia opera non debemus obligari per mandata Decalogi, sed solum ad bona opera in genere, Probatur primò ex D. Hieronymo dicente, quod anathema sit, qui dicit Deum præcipere impossibilis; cum ergo præcepta illa obligent tam juitos, quam peccatores, & in potestate peccatoris non sit informare opera sua, cum istud sit per charitatem, & gratiam, videtur quod ad hoc nemo obligetur per divina mandata.

Confiratur ex D. Ang. in illud psal. 32. Deliciae a malo, & fac bonum dicente delinare a male semper vitam panam, quamvis non semper promercede palam; ergo homo faciens obligacioni de vitando peccato, etiam quando non meretur, at quando non meretur, non habet opus formatum sermone, & tunc obligatio de mandato observantia sine opere formata. Dumque, quia si aliquis existens in charitate honorat parentes ex naturali pietate, inimicis opere absolvitur a mandatis obligacione, ergo præcepta Decalogi non obligant ad eorum observantiam ex charitate.

12 Tertius dicendi modus veluti medius statuitur a D. Bonaventura, ut verior, & probabilior, quia primus dicendi modus in hoc excedere videtur, quod ponit hominem obligari ad id, de quo non potest habere certitudinem, secundus vero dicendi modus videtur deficerre in hoc, quod ponat hominem per mandata Decalogi solammodo obligari ad ea, que potest quis implore existens in opere peccati, cum tamen observatio mandatorum Dei sit via devenientia ad statum gratiae, iustitiae, gloriae, & idealis Scientie Doctor statu tertium dicendi modus quasi medium inter utrumque, & ad questionem propositam responder per distinctionem hoc modo. Cum quecunq; utrum mandata Decalogi obligant ad opera formata, respondendum est, quod opera formata possunt utriusque modo, uno modo per negationem, & exclusionem deformatis peccati, quia, si licet, excequendo opus præceptum, nec incurrit culpa, nec reatus peccati, alio modo per positionem dignitatis meriti, & juris ad premium beatitudinis. Si primo modo accipiat opera formata, sic tunc præcepta Decalogi obligant ad opera formata, obligant enim ad vitanda omnia peccata mortalia, & obligant ad eum observantiam sui peccati mortalis incurrienda, quia de formitas peccati, & culpe devitatur etiam si observentur præcepta extra statum charitatis, & gracie. Si autem dicantur opera formata secundo modo, sic accipiantur propriæ & tunc ratus distinguendum est de publici obligatione, una absoluta, & alia conditionalis; absoluta est, quia alius obligatur facere, vel non facere, itam si opposito modo se habeat necessario culpam incurriat, & peccatum obligatio vero conditionis est, quia quis obligatur ad aliquod faciendum, si vult pervenire ad premium, & haec obligatio in eo, qui omittit, non inducit omisionis peccatum, sed tantum ponit implicitè conditions defectum; si ergo loquamur de obligatione conditionalis,

man-

mandata Decalogi obligant ad opera formata, si quis enim vult ad vitam ingredi, necesse est excharitate servare mandata, que quidem charitas est meriti principium, sed non obligant obligatione absoluta ad opera formata ex charitate, quia obligant tantum ad substantiam operis in genere, non autem ad modum, si enim homo obligaretur ad opera formata positive, scilicet ex gratia; ergo si in peccato existens observeret mandata, non fuans, non occidens, non fornicans, adhuc mortaliter peccaret semper, & pro semper, quia obligatur quilibet ad mandata negativa semper, & pro semper, sed obseruat, præceptum negativum formata est, non potest, dum homo est in peccato, & sine gratia, ergo si observet, fui non observet, semper potest, quod est absurdum, ex qua doctrina facile solvuntur fundamenta primi, & secundi modi dicendi.

13 Ad fundamentum primi modi dicendi, quod legislator præcepit non solum facere opus iustum, sed etiam iusta, respondetur cum S. Bonav. loc. cit. quod modus iustitiae quidam est, qui facit opus Deo placitum, & meritorium, & hic propriè reddit opus formatum; plus autem est modus iustitiae, qui excludit deordinatio intentionis, & deformitatem peccati, & facit animam iustum, & preparationem, sed dispositionem operis, & hic modus iustitiae est in præcepto, non præmissus; sed hoc autem modo non dicitur opus formatum, nisi accipiendo largè opus formatum, per negationem nimis, & ex parte deformitatis peccati, ut supradictum explicatur.

ARTICULUS PRIMUS.

De Virtute Religiosis, & vero D: cultu.

14 Confirmationem respendet idem S. Doct. ex illis verbis. Si uis ad vitam &c. non posse colligere, quod homo obligetur ad opera meritoria facienda, nisi obligatio conditionalis scilicet, si uis ad vitam ingredi, si autem ab obligatione conditionali ad substantiam velis procedere, non valet ratio, nec consequentia tenet, sed sit sophismata secundum quid ad simpliciter, quia sermo est libi de obligatione conditionali, que est obligatio, cundum quid, & quod ad affectionem præmissi, non autem de obligatione absoluta, que est obligatio simpliciter, & quod evitatio peccati. Ad ultimum dicendum est, possibile est servare mandata, & sine gratia, & cum gratia quantum ad substantiam operis, quantum vero ad auctoriationem præmissi, non sine gratia, verum ad auctoriationem præmissi obligatur conditionate, tantum non abolite, & similiter dicendum est opera non formata nihil prodebet quod ad auctoriationem premii satim immediate stante privatione gratiae, licet opus præceptum disponat mediante Dei misericordia ad gratiam obtinendam.

15 Ad fundamentum secundi modi dicendi responderet probabilem, homines non obligari ad observantiam mandatorum per opera formata obligatione absoluta de evitando peccato non tamē conditionali, sed etiam iusta, respondetur propter modum, & regula coletentem Deum, in praesenti Religioni primo modo accipitur, quia quidem non est theologia virtus, sed prius, & principia inter morales, cum pro immo dabo obiecto respiciat, non ipsum Quoniam, ut est de ratione virtutis theologia, sed cultum, & honorem illi exhibendum. Religio igitur hoc modo sumptu communiter definita quod sit virtus moralis hominum inclinans, ut Deo debitum cultum, & honorem exhibeat, tanquam omnium Creatrorum, & Dominum; dicitur virtus, quia actus per quem cultus Deo exhibetur est bonus, & dicitur moralis virtus, quia est in voluntate, tanquam in subiecto, non in intellectu, reliqua vero non ponuntur loco differentie ab aliis virtutibus quibus specie distinguitur, etiam ab aliis, per quas exhibetur reverentia hominibus, quia singulariter respectu supremi excellentie divini debitum, & est unicæ specie virtus, quia ratio formalis obiectum est una, nempe cultus unius Dei, quatenus est unum omnium principium, & est dignior omnibus virtutibus moralibus, ut dicebamus, quia propinquus Dei respectu, quam alia, qui est ultimus finis, in quen obiecta aliarum referuntur.

16 Quoniam vero haec virtus est illa, quia interior, & exterius cultus Deo debitus exhibetur, id est plures sunt actus illius, tam interiores, quam exteriores, quorum præcipuum est adoratio, per quam supremam Dei majestatem reveremur, nosque illi quanto ponimus animi, & corporis demissione subiectum; unde sicebamus lib. 3. sent. disp. 2. q. 9. ab inicio, obiectum auctoriationis, semper est excellencia in aliqua persona, quia adoratur, materialis vero est ipsa persona, in qua illa excellencia reperiatur, ex quo deducitur auctoriationem ab honore distinguitur, sicut speciem a generi nam honor est superior, & universalior, quia ratione inquit Aug. contraria Arrian. cap. 23. Homo enim est significatio virtutis alterius, & adoratio ultra hoc additum submissum in recognitionem excellenciam alterius, tanquam sibi Superioris. Hinc ut etiam dicebamus ibidem juxta varia excellenciarum genera, etiam variis adoratio- gena distinguntur, unde cum non sit eadem excellencia in Deo, & in creaturis sequitur non eandem, sed diversam esse adorationem Dei, & creaturarum, actus adoratio- gena propter excellenciam incrementam dicitur Luria, quia locum Deum recipit, sicut solus Deus summa, & supremam habet excellenciam, actus autem adorations propter excellenciam creatram dicitur Dulia, quia creaturæ debetur ob earum excellenciam, & sanctitatem, & quia una posse adorari maior adorazione, & minor alia, sequitur una posse adorari major adorazione, quam alia, & haec adoratio dicitur Hyperdulia. Rursus ex dictis ibidem adoratio alia est externa, alia interna, haec fit per recognitionem, & submissum animi, illa vero fit per actum externum, quo alterius excellenciam, & nostram subjectionem exterius testatur, ut per genuflexionem, capitum nudationem, & similes actus exteriores. Tandem alia est adoratio absoluta, & alia respectiva, illa convenit creature intel- Qua-

diversam habet malitiam, ut v.g. percutio Sacerdotis, vel fornicatio cum eodem, & materia aliquando auger, & addit malitia, nam si v.g. sit contrà Eucharistiam addit communia violationi rei facit aliquid peccatum contrà Latram. Ita Navarros, Cajetanus, Valentia, Azorius, Layman, Bonacina, Fillius, & allii Recentiores. Denique de poena sacrilegii tandem Leges Civiles, quām Canonicas agit Atest. 34.cit. tār. 3, ubi at legendū Canones præter penitentiam esse quoque excommunicationem cum distinctione tamē, quia pro Sacrifilio in perfomā Ecclesiasticā commissio est excommunicatio major ipso iure, pro sacrilegio vero in rebus commissi minor prætor quodam claus, in quibus est excommunication major, ut cūm quis Ecclesiam incendit, vel frangit, nam contrā infringentes, & spoliantes Ecclesias, seu loca sacra confracta est poena excommunicationis ipso facta juxta Azorium, Graftium, Saycum, Reginaldum, & alios communites, ut refert Bonacina disp. 3. q. 5. punct. un. ubi etiam addit per loca sacra, quorum violatione sacrilegium committitur, non solum intellectus templi auctoritate Episcopi consecratum, verū etiam Monasteria, Hospitalia, & alia loca per Episcopum conferata. a cap. Ad huc de Religiosis dominis, ubi hęc loca comparantur Ecclesiis. Alia plura de Sacrilegio vide apud Tancred. de tellere tract. 2. ill. 3.

37 Quoniam vero sacrilegium committitur, ut dictum est, exrahendo con fugientes ad loca sacra, aliquia hic magis necessaria de Immunitate Ecclesiastica dicimus, etiam de Ecclesiis Christianorun concelebant esse Immunitatem Ecclesiasticam, ita ut delinquentes ad ea con fugientes per vim extrahi non possint, patet ex. Mitor. cap. Dicauit, c. Nullus 17. qu. 3. quibus autem Ecclesiis, & facies locis competit jus immunitatis patet ex modo dictis, quod non modo competit Ecclesiis, auctoritate Episcoporum fundatur, & conferatur, aut etiam solummodo beneficis, sed etiam Monasteriis, Hospitalibus, & aliis locis per Episcopum conferatur, as benedictis, ut patet ex apud. cit. Ad huc de Religiosis dominibus, ubi haec loca sagræ Ecclesiis comparantur, de quibus alias plura videri possunt ex Antiquioribus apud Atele, nostrum lib. 6. cit. 30. art. 3. & ex Recent. sp. Bonac. disp. 3. cit. q. 7. qui plures alios de hac materia cit. fusc. discutit. Quinam tandem gaudent Immunitatem Ecclesiis, certum est omnes Fideles ad Ecclesiastis, & predicta loca con fugientes hoc privilegio gaudere, exceptis casibus in iure excep- tis, & praetertim in Constat. Gregori XIV. incipiente: Cum dicas, quam per extensum referi Bonac. loc. cit. cuius tenor est in unummodi. Ut Laciis ad Ecclesiastis, locaque sacra, & religiosa predictis con fugientibus, si fuerint publicè latrones, viarumque gratiosatibus, qui itinera frequenter, vel publicas stratas obficiant, ac viatores ex insidiis aggreditur. 2. aut depopulatorum regorum. 3. Qui homicidio, & mutilatione membrorum in ipsi Ecclesiis, ac eorum Cemeteriis committere non verentur. 4. aut qui proditorie proximum suum occidenter, & qui Asiafus. 5. aut heretici rei 7 a lege Majestatis in personam ipsiusmet Principis rei Immunitas Ecclesiastica non suffragetur. 8. in a-

QUÆSTIO TERTIA.

De secundo Decalogi Precepto.

Consequenter agendum est de secundo Decalogi precepto: *Non asseres nomen Domini Dei nisi in vanum*, quo divinum ipsum nomen debito honore proiegi quebemus, & illud in vanum quovis modo afflue proiegi quebemus, unde huius secundi precepti verbis ex una parte abusus divini nominis prohibetur, & irreverentia illa, qua blasphemis, perjuris, aut temere jurantibus committitur, & ex altera praecipitatur, ut divino nomine reverentia summa exhibeatur, iuramenta serventur, & voca Dei facta fideliter adimplantur, quapropter ad pleniorum eius explanationem de tribus praefatis hic agemus, scilicet, de blasphemia, iuramento, & voto.

ARTICULUS PRIMUS,

De Blasphemie

Primò declarandum est quid sit Blasphemia, *qua* quidem est nomen Grecum idem significans, quod in aleg-
ditio, vel exercitio bonitatis aliquip; sed si spectemus vim
nominis, blasphemia appellari potest quodcumque maledictum,
quo detrahatur de honore, & dignitate alterius; usi tamen Ca-
tholicorum, & SS. Patrum hoc nomen dumtaxat accipere pro
maledictione in Deum, ut Alfer ad vertit lib. 2. tit. 90. qua ni-
quum quis derogat, & convitetur divine excellentiæ, five di-
recte, ut quanto ipsi Deo immediate maledicatur, five indre-
cte, ut quando maledicunt aliqui rei, in qua laudatur Deus, ut
sunt sancti. Quicunque igitur, vel negat aliquid de Deo, quod
convenit, aut allerit aliquid de Deo, qui eis non convenit,
divine derogat bonitati, & excellentiæ, quod quidem conti-
nere potest, ut Alfer. vel secundum intellectum tantum, vel etiā
secundum intellectum, & affectum, & utroque modo huiusmo-
di derogatio, si sit tantum in corde, est blasphemia cordis,
si vero in ore, est blasphemia oris, blasphemia vero Sanctorum ex
consequenti reducatur in Deum, & tandem addit, quod blas-
phemie propriæ consistit in verbis, & notat etiam Bonac. dif.
cit, & ps. I. cum Suar. Lef. &c. licet extenso nomine etiam
in factis committi possit, sicut etiam confessio, & negatio fideli,
licet proprie sit in verbis, nihilominus tamen etiam accipiuntur
in factis secundum illud ad Titum 1. Confiteretur se nosse
Deum, falsi auersem ne gant, & hoc etiam docuit D. Th. s. 2. q.
53. ar. i. ubi blasphemiam sit esse peccatum, quo quis ex pravo
cordis affectu de excellentiâ divine bonitatis detrahit, illique
contumeliam infert, vel neganda aliquid, quid p. proprium
est, vel aliquid imponendo, quod ei minimè conuenit.

41 Secundo, blasphemie propriæ, & formaliter non est infi-
delitas, nec per se primò opponitur confessioni fidei, ut loquitur
D.Th. l.c. & ratio est, quia infidelitas consistit propriæ in asser-
tu aliquo interno falso de Deo, & in exteriori aleveratione falso
ex tali afflenti interno procedente, blasphemia autem propriæ,
& formaliter non consistit in ipso afflenti, vel aleverationefalso,
sed in dictione, seu significatione falsa de Deo, qua ab afflenti,
vel aleveratione falsa longe differt, potest enim quis etiam de-
liberat e se velle aliquid falsi dicere, & significare, etiam si nihil
falsi ipse sentiat, & alleveret, & id quidem non solum verbo ex-
teriori, sed etiam interiori mente, si nimis concipiatur tantum
apprehensione quadam simplici ipsam falsitatem. Ex quo in-
fertur blasphemiam formaliter, & per se primò non opponi virtu-
tibus Fidei, sed Religionis, qua parte precipit laudem Dei, si-
cet enim ad hanc virtutem spectat laudem Deum, si blasphem-
ia, quia est contra laudem Dei, cum sit contumelia in ipsius
virtutib. Religionis est opposita, & ita etiam sentiunt Navarrus,
Sanchez, Azorius, Clavis regia, Bonacina, Toletus, Cal-
pensis, & alii Recentiores passim, qui etiam ad vertit, quid
quoniam nonnulla etiam sunt contumelie in Deum contraria
dum, id est ex parte blasphemiam confessioni fidei opponitur.

non tamen formaliter, sed materialiter tantum, quia de essentia fidei est sentire verum de Deo proper veritatem revelantem, de scientia vero blasphemiam, non est sentire falsum de Deo, sed dicere falsum contraria Deum, unde dicunt mendacium in blasphemiam materialiter tantum iuxtervenire, quia blasphemia est locutio falsa non tamen animo dicendi falsum, sed intentione in honordandi Deum, ob id tamen negare non intendimus, quia blasphemiam alia quoque malitia adiungi possit, ut heres, aut odii, &c. per accidentem, & concomitantem, ut patet ex regulis generalibus de malitia peccatorum, sed tantum intendimus malitiam blasphemie, ut sic, opponi virtuti Religionis, non Fidei, ob rationem allatum. quicquid dicatur in se peccaminofus, debet esse in se voluntarius, non est peccatum enim nisi voluntarium, & siue est voluntarium, ita est peccatum; sed blasphemiam absque advertenti prolatam non est in se voluntaria; ergo non est in le novum peccatum, sed tantum in causâ, ut patet a simili in peccatis eboriorum ante ebrietatem pravilis, quod cum hunc novum malitiam formaliter in se non habent, sed tota malitia est in causa, unde talia peccata non sunt necessaria in confessione exprimenda, & enim non sinit in se voluntaria, sed tantum in causa, opus non est illa exprimere, sed suffici, ut exprimatur causa, in qua sum volita; unde absolute falsum est, quod Caffenius dicebat, blasphemiam in ebrietate, etiam si futura previdetur, non esse peccatum in causa, sic enim nunquam datur aliquod peccatum in causa, sic enim nunquam datur aliquod peccatum

42. Tertio plures divisiones blasphemie assignari solent, sed precipua est illa que dividitur in hereticis, & non hereticis, sive fanaticis, & hereticis, sive fanaticis, &c. art. 41.

calem, seu implicem; hereticis illis quæ articulis fidei directe opponitur, seu quæ aliquid affluerit fidei contrarium per verbum indicari modi, & ita continet enunciacionem fallam expresse, aut virtualiter, ut v. g. Deus est in Iustus, non est misericors, abngeo Deum, aut fidei, &c. haec enim verba, & similia abnegatione fidei continent, & infidelitatem, & in his casibus non solum blasphemiam committitur, verum etiam heres modi adhuc alienus intellectus cum pertinacia, siquidem heres constitit in errore intellectus cum pertinacia contra quam fidei veritatem, quod si talis alienus non adsit, talis blasphemiam hereticus quidem erit, non tamen cum hereti coniuncta, & hoc observare debet. Confessari, & penitentes qui te de talibus accusant, interrogare, nam ita esse crediderint. Blasphemia vero simplex, non haereticus dicitur illa, quæ articulis fidei directe non opponitur, sed quæ directe non continet enunciacionem contraria divinae fidei veritatem, sed aliquid vituperabile non fidei contrarium per modum detestacionis, ac veluti cuiusdam imprecisionis in Deum, ut si quis Deum maledicat, aut verba proibita in Deum profater, ut v. g. maledictus sit Deus, vel nolit Deus, &c. talis etiam est blasphemia, qui per modum contumelie, & irrisio[n]is Deo tribuitur quod vere in ipso reperitur, ut si quis contumeliosus nominet Corpus, & Sanguinem Christi, & hanc prefigit divisionem blasphemiam in simpli-
cem, & hereticam in dictu Doctores eis præ alias diligenter observantum ut quifque sciat, quando blasphemum denuncia-
tetur inquisitoribus, vel Episcopis per edita id precipi-
tibus, aut abolutionem blasphemie sibi referuantibus, quia blasphemias hereticibus ordinarie edita loquuntur.

45. Quinto et diffinatur, An omnia peccata blasphemia sunt ejusdem speciei infra, cuius difficultatis solutio necessaria est, ut sciamus, an in confessione exprimenda sit qualitas blasphemie, v. g. an contra Deum, vel sanctos factus. Aliqui dicunt omnia peccata blasphemia esse ejusdem speciei infra, & ideo in confessione qualiter eis non esse necesse sicut exprimenda pro quo dicendi modo citatur Diana, Trullus, & alii. Alii verò dicunt Blasphemiam in Deum non diffire species a blasphemia, qua blasphe[m]ia opponitur Religioni, sed Religio, qua tribuitur cultus Deo, & Sanctis propter Deum esse. Hoc est omnis species ei ergo sunt peccata cuiusdem speciei. Adhuc tamen blasphemiam hereticam habere malitiam speciei diversam a simplici, & non hereticale, quia haec Religioni tantum opponitur, illa vero etiam fidei, hereticas tamen inter se comparentur, etiam omnes ejusdem species, scit & non hereticas inter se, & ideo in confessione dicitur sufficiere, si dicatur, tot blasphemias hereticas protulit, & tot non hereticales, quia hereticas malitiam speciei diversam superadit non hereticales, pro quo dicendi modo citatur Cajet, Barnes, Valent, Azor, Arragon, & ali. Bon. quoque q. 8. cit. punct. 4. tenet blasphemiam in Deum, & Sanctos speciei non differe ob rationem allatam, additam tamen qualitatem blasphemie adhuc in confessione & explicanda dicunt eis sicut explicanda est quantitas damni, & furti, haec non solum est circumstantia a peccatis, sed aliquid spectans ad objectum & confirmationem avitus in suo esse individuali.

46. Oppositum tamen verius, & probabilis videtur cum Cafenii disp. 5. cit. sec. 2. & pluribus aliis, nimis non tam tamen blasphemiam hereticam specie differere a non hereticis.

Blasphe-miam hereticorum ordinaria dicta loquuntur.
43 Quartum cōvenient Doctors blasphemam esse peccatum mortale ex genere sua, si cu[m] perfecta advertentia verba blasphemie proferantur, quia ex genere suo gravem infert Deo injuriam, unde dicunt ratione parvitas materie non posse fieri peccatum veniale, quia non datur parvitas materia in blasphemia, cum omnis blasphemia a grave injuria Deo inferre videatur, sed tantum ex inobedientia, & in aduentia, & ita etiam dicunt Aet. loc. cit. & Vulpes disp. 46. cit. de Blasphemia, art. 2. Ino quidam voluit esse etiam mortale, quanvis ex inobedientia procedat, quando quis confutundens habet blasphemandi, eam delere non conatur, videtur enim tunc blasphemiam volita falso in causa, oportunitus tamen verius esse censet Caspensis tracta. 15. de Fide disp. 6. fect. 1. cum Suarez, & aliis, quia cum imperfetta libertate, qualis est, cum adeat imperfecta delibera[ti]o[n]e, grave peccatum committi nequit. Difficiliter tamen est, quando quis praevidit ex confutendae futurorum illarum, ut in blasphemiam propinquat cum imperfecta delibera[ti]o[n]e, an ex vi hujus praevisionis peccet mortaliter ratione confutundis, & idem Caspensis sit. 10. cit. adhuc verius est, quod non sit peccatum mortale, non solum secundum se, sed neque etiam in causa, pro quo citat Valquez part. adiop. 179. cap. 3. ubi ab blasphemiam in cibitate non impunari, quia non censetur injuria nisi scilicenter faciat, ac proinde etiam, si futura praevidatur, non est peccatum in causa.

44. Oppotuit tamen verius existimare cum Bonac. q. 2. cit. pundi. 3. neque blasphemantem ex habitu peccare mortaliter, quoties ad pravum habitum, seu confusitudinem, illamque evelire non conatur, & extirpare, pro quo citat etiam Nav. Suarez, Sanch. & alios. Ratio est, quia voluntariè perfidens in morali periculo, & occasione proxima peccandi mortaliter, & censetur peccare mortaliter, & dicitur esse in statu peccati; ergo voluntariè perfidens in morali periculo, & occasione proxima blasphemandi, quam adverteat superponens, nec cum delecte fatigat, & censetur peccare mortaliter, & esse in statu peccati. Verum tamen est, quod si non blasphemus cum sufficienti advertentia, tunc blasphemia non est in le voluntaria, sed tantum in cauila, nec novum peccatum committere censetur, sed solus peccare in causa, quatenus pravam confusitudinem non adiutavit, cum ad ageretur, & ratio est, quia ut aliquis actus adiuta auctio poterit, si nimis blasphemus habuit oratione aliquo motivo, & pravo voluntariè affectu, tunc enim effectus peccati specie distincta, ut si quis v.g. ex odio Deum blasphemaret, rursum tantum contra Religionem peccaret, sed etiam contra tripartitatem, item si ex desperatione blasphemaret, ex superbia, avaritia, quia tunc simili peccaret eodem actu contra spiritum, contra literatum, & patientem. Unde blasphemus in confessione explicatur, cetera tenetur, an blasphemia fuerit hereticæ, vel simplex, & fuerit contra Santos, an contra Diaperiam, vel Christum Domini, & an proceretur ex odio, ira, vel alio motivo extrinsecis speciem mutantur, quia blasphemus alia quoque malitia extirpatur, fidei adiungit potest speciem mutantur, quia ex Tridentino necessario in Confessione ex exprimenda, aliæ vero blasphemias, quæ speciem non mutant, non sunt necessario exprimendas, ceteræ intrâ eandem speciem alia sunt majores, aliæ minores, & diuinus lib. 4. sent. disput. 5. de Sacramento Potestitentia g. 1.